

เจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอชะอำ
จังหวัดเพชรบุรี

Attitude and Behavior for Disease Prevention in Lumpy Skin Disease of Native
Cattle's Farmers of Cha-am District, Phetchaburi Province

สุรวัดน์ ชลอสันติสกุล¹ จารุณี เกษรพิกุล¹ และนิธินันท์ นาคบุรี²

Surawat Chalorsuntisakul¹ Charunee Kasornpikul¹ Nitinunt Nakburi²

¹คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

¹Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University,

Phetchaburi IT Campus

²สำนักงานปศุสัตว์อำเภอชะอำ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรี กรมปศุสัตว์

Cha-am Livestock Office, Phetchaburi Provincial Livestock Office, Department of

Livestock Development

Corresponding Author, E-mail: kasornpikul_c@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 138 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 138 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 85.51) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 34.06) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 69.57) รายได้จากการเลี้ยงโคพื้นเมือง เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท (ร้อยละ 52.90) 2) เจตคติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.35, S.D. = 0.54) และ 3) มีพฤติกรรมการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การมีรั้วรอบขอบชิด การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงภายในฟาร์ม การปรับภูมิทัศน์โดยรอบฟาร์มให้โปร่งโล่ง ไม่ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงพาหะ มีการกำจัดแมลงพาหะนำโรค ด้วยการใช้สารเคมีกำจัดแมลงแบบฉีด แบบราดหลัง หรือแบบฉีดพ่น

คำสำคัญ: โรคลัมปี สกิน; การป้องกันโรค; เกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง; เจตคติ; พฤติกรรม

Abstract

The purposes of this research were to study attitude and behavior for disease prevention in Lumpy Skin Disease of native cattle's farmers at Cha-am district, Phetchaburi province. The samples were consisted of 138 farmers. A questionnaire used for collecting data and a package of the computer program applied for data analysis. Statistics used in this study were frequency, mean and percentage. The results showed that 1) 138 native cattle's farmers in Cha-am District, Phetchaburi Province, mostly male (85.51 percent), graduated with a bachelor's degree (34.06%), marital status (69.57%), income from raising native cattle average 10,001-15,000 baht per month (52.90%) 2) the overall attitude was moderate (Mean = 2.35, S.D. = 0.54) and 3) found that native cattle's farmers showed positive behavior to disease prevention i.e. they have a fence, mosquito breeding sites are eliminated, landscape around the farm has been adjusted and use of chemical elimination for pest control with injected, pour on, or sprayed.

Keywords: lumpy skin disease; disease prevention; native cattle's farmers; attitude; behavior

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา มีรายงานจากองค์การสุขภาพสัตว์โลกว่าพบการระบาดของโรคลัมปี สกิน ซึ่งเป็นโรคประจำถิ่นในประเทศแถบแอฟริกา และมีการแพร่กระจายของโรคในภูมิภาคเอเชีย ประกอบด้วย สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐไต้หวัน ราชอาณาจักรภูฏาน เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตย เนปาล ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2563 มีรายงานแจ้งเตือนการเกิดโรคลัมปี สกินในโคเนื้อ ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จึงถือได้ว่าเป็นโรคอุบัติใหม่ในภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรมปศุสัตว์, 2564) ต่อมาเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2564 ได้มีรายงานการพบโค เนื้อที่แสดงอาการของเชื้อไวรัสโรคลัมปี สกิน ในประเทศไทย ซึ่งเป็นโรคที่ไม่เคยพบมาก่อน (ศูนย์วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา, 2564) โรคลัมปี สกิน ทำให้สัตว์ประเภทโค กระบือ และยีราฟที่ได้รับเชื้ออาจมีอาการไข้ ซึม เบื่ออาหาร ชูพมอ เยื่อจมูกอักเสบ เยื่อตาขาวอักเสบ มีปริมาณน้ำลายมากกว่าปกติ ต่อมาน้ำเหลืองบวมโต เกิดตุ่มที่ผิวหนังบริเวณหัว คอ ขา เต้านม อวัยวะเพศ โดยโรคลัมปี สกิน ยังไม่มีรายงานการติดต่อจากสัตว์สู่ คน แต่สามารถติดต่อระหว่างสัตว์ด้วยกัน โดยมีแมลงดูดเลือดเป็นพาหะนำโรค เช่น ยุง ริ้น แมลงวันคอก เติบ เป็นต้น นอกจากนั้นยังอาจติดต่อจากการสัมผัสโดยตรงกับสะเก็ดแผล น้ำมูก น้ำตา น้ำเชื้อ และน้ำลายของ สัตว์ที่เป็นโรค รวมถึงการเคลื่อนย้ายสัตว์มีชีวิต จึงทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคอย่างรวดเร็วและขยายเป็น วงกว้างจากภูมิภาคแอฟริกากระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ (สุภัทร คำมุงคุณ, 2564) อย่างไรก็ตามการ ป้องกันโรคลัมปี สกิน สามารถป้องกันหรือลดโอกาสการติดเชื้อได้ด้วยการกำจัดแมลง โดยใช้สารเคมีกำจัด

แมลงแบบฉีดยา แบบราดหลัง หรือแบบฉีดพ่นสำหรับสัตว์ทุกตัวในฝูง ดำเนินการปรับภูมิทัศน์โดยรอบฟาร์มให้โปร่งโล่ง ไม่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงพาหะ รวมถึงกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงในพื้นที่โดยรอบ กำจัดมูลสัตว์ออกจากฟาร์มเป็นประจำ หรือใช้ผ้าใบคลุมเพื่อป้องกันแมลงมาวางไข่ รวมทั้งการกางมุ้งให้แก่สัตว์เพื่อป้องกันแมลงดูดเลือด (นนทกรณ์ อรุโสมภณ, 2564) เนื่องจากปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแพร่กระจายของเชื้อมาจากกลุ่มแมลงดูดเลือดเป็นหลัก (อติเทพ คอลพทุธา, 2564)

การเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงกันมากในทุกภาคของประเทศไทย อำเภอชะอำเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีเกษตรกรเลี้ยงโคเนื้อและได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคล้มปัส สกิดด้วยเช่นกัน จากที่กล่าวมาข้างต้น บทความนี้จะนำเสนอผลการศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคล้มปัส สกิดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานเพื่อบริการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองของอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคล้มปัส สกิดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบตัดขวางเชิงพรรณนา (Cross-sectional Descriptive Study) ณ ช่วงเวลาหนึ่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ที่มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ประชากรและตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้ครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง จำนวน 138 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรโคพื้นเมืองที่เข้าร่วมโครงการการให้คำปรึกษา แนะนำการดูแลรักษาทางไกลผ่านแอปพลิเคชันไลน์ และเฟสบุ้ค ในรูปแบบสัตวแพทย์ออนไลน์ และการติดต่อขอคำปรึกษาผ่านทุก ๆ ช่องทางของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอชะอำ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรี ในระหว่างเดือนสิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวัดคุณลักษณะ (Attribute) ของบุคคลจากผลการตอบคำถามตามที่กำหนด เพื่อแสดงคุณค่าเชิงปริมาณที่วัดได้ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ส่วนที่ 2 เจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคล้มปัส สกิดของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้แบ่งออกเป็นสองส่วนย่อย โดยส่วนย่อยแรกเป็นการวัดและประเมินเจตคติต่อ

โรคลัมปี สกิน ประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ กำหนดการวัดแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง และน้อย มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 2 และ 1 ตามลำดับและใช้ค่าเฉลี่ยจัดระดับเป็นช่วงคะแนนเพื่อแปลความหมายระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.00	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย	1.67 – 2.33	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.66	หมายถึง	น้อย

และส่วนย่อยที่สองเป็นการสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ซึ่งถือว่าการวัด ทางอ้อม ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มี/ปฏิบัติ ไม่แน่ใจ/ปฏิบัติบางครั้ง และไม่มี/ไม่ปฏิบัติ

ทั้งนี้แบบสอบถามที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน พิจารณาให้ความเห็นเพื่อปรับแก้แนวคำถามให้เหมาะสม ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.9 นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองที่คล้ายคลึงกัน จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง จำนวน 138 ราย โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร ผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองที่เข้าร่วมโครงการการให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลรักษาทางไกลผ่านแอปพลิเคชันและเฟสบุ๊ก ในรูปแบบ สัตวแพทย์ออนไลน์ ในระหว่างเดือนสิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ.2564 ตามนโยบายของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากมีสัตวแพทย์ไม่เพียงพอและมีข้อจำกัดของวิกฤตโควิด-19 โดยเมื่อได้รับแจ้งจากเกษตรกรว่ามีโคป่วย จะมีการขอภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ประวัติ อาการ ส่งให้สัตวแพทย์อาสาเพื่อขอคำแนะนำ ทั้งนี้สำนักงานปศุสัตว์อำเภอจะจัดซื้อยาและอุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติม เพื่อลงพื้นที่ดำเนินการรักษาดูแลและเก็บตัวอย่างส่งตรวจตามคำแนะนำของสัตวแพทย์อาสา พร้อมทั้งทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองที่มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้จากการเลี้ยงโคพื้นเมือง เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 5 ข้อ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับเจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง จำนวน 15 ข้อ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองมีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ที่มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

n = 138

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	118	85.51
หญิง	20	14.49
2. อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	2	1.45
21-35 ปี	47	34.06
36-50 ปี	85	61.59
51-65 ปี	3	2.17
มากกว่า 65 ปี	1	0.72
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	3	2.17
ประถมศึกษา	16	11.59
มัธยมศึกษาตอนต้น	13	9.42
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	31	22.46
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	23	16.67
ปริญญาตรี	47	34.06
สูงกว่าปริญญาตรี	5	3.62
4. สถานภาพสมรส		
โสด	42	30.43
สมรส	96	69.57
5. รายได้จากการเลี้ยงโคพื้นเมือง เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		

ต่ำกว่า 5,000	1	0.72
5,001-10,000	31	22.46
10,001-15,000	73	52.90
สูงกว่า 15,000	33	23.91

ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ที่มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (118 คน ร้อยละ 85.51) มีอายุช่วง 36-50 ปีมากที่สุด (85 คน ร้อยละ 61.59) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (47 คน ร้อยละ 34.0) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (96 คน ร้อยละ 69.57) และพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคพื้นเมืองเฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 10,001-15,000 บาท มากที่สุด (73 คน ร้อยละ 52.90)

ส่วนที่ 2 เจตคติและพฤติกรรมการป้องกันโรคล้มปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อการป้องกันโรคล้มปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของเจตคติต่อการป้องกันโรคล้มปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	ความหมาย
1. ท่านคิดว่าโรคล้มปี สกินไม่สามารถติดต่อมาสู่คนได้	1.89	0.75	ปานกลาง
2. ท่านคิดว่าโรคล้มปี สกินสามารถติดต่อมาสู่คนได้	1.71	0.76	ปานกลาง
3. ท่านคิดว่าหากโคพื้นเมืองติดเชื้อโรคล้มปี สกินมีอัตราการตาย เกือบร้อยละ 100	1.96	0.85	ปานกลาง
4. ท่านคิดว่าการทำลายเชื้อโรคล้มปี สกินไม่ให้แพร่ระบาดเป็น หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กรมปศุสัตว์	1.90	0.78	ปานกลาง
5. ท่านคิดว่าโรคล้มปี สกินติดต่อจากถูกแมลงดูดเลือดกัด	1.47	0.73	น้อย
6. ท่านคิดว่าการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์แมลงในฟาร์ม ลดความ เสี่ยงการเกิดโรคล้มปี สกินได้	1.63	0.82	น้อย
7. ท่านคิดว่าการฉีดวัคซีนเป็นหนึ่งในมาตรการในการป้องกัน โรคล้มปี สกิน	1.84	0.83	ปานกลาง

n = 138

8. ท่านคิดว่าหากเกิดโรคลัมปี สกินแล้ว การฉีดวัคซีนช่วยรักษาโรคนี้ได้	1.62	0.86	น้อย
9. ท่านคิดว่าถ้าท่านการซื้อวัคซีนมาฉีดให้สัตว์เลี้ยงเอง มีความจำเป็น	1.54	0.91	น้อย
10. ท่านคิดว่าการซื้อยามารักษาสัตว์เลี้ยงเอง มีความจำเป็น	1.66	1.00	น้อย
11. ท่านคิดว่าการพ่นยาฆ่าเชื้อช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคลัมปี สกิน	1.72	1.05	ปานกลาง
12. ท่านคิดว่าโรคลัมปี สกิน ไม่สามารถรักษาได้ ต้องให้สัตว์หายเอง	1.72	1.18	ปานกลาง
13. ท่านคิดว่าโรคลัมปี สกิน ป้องกันโรคได้ยาก	1.89	1.28	ปานกลาง
14. ท่านคิดว่าภาครัฐสามารถควบคุมโรคได้	1.83	1.41	ปานกลาง
15. ท่านคิดว่าท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคลัมปี สกิน	1.07	1.21	น้อย
ผลเฉลี่ยรวม	1.70	0.96	ปานกลาง

พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง มีเจตคติต่อการป้องกันโรคโรคลัมปี สกินอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 1.70, S.D. = 0.96) โดยข้อที่พบว่าค่าเฉลี่ยเจตคติสูงสุด ได้แก่ ข้อ 2. 3. ท่านคิดว่าหากโคพื้นเมือง ติดเชื้อโรคลัมปี มีอัตราการตายเกือบร้อยละ 100 (Mean = 1.96, S.D. = 0.85) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 4. ท่านคิดว่าการทำลายเชื้อโรคลัมปี สกินไม่แพร่ระบาดเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (Mean = 1.90, S.D. = 0.78) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยเจตคติน้อยที่สุด คือ ข้อ 15. ท่านคิดว่าท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคลัมปี สกิน (Mean = 1.07, S.D. = 1.21)

สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการป้องกันต่อการป้องกันโรคลัมปี สกินของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง

n = 138

หัวข้อ	พฤติกรรม		
	มี/ปฏิบัติ คน (ร้อยละ)	ไม่แน่ใจ/ปฏิบัติบางครั้ง คน (ร้อยละ)	ไม่มี/ไม่ปฏิบัติ คน (ร้อยละ)
1. เกษตรกรมีการฆ่าเชื้อโรคก่อน เข้าออกฟาร์ม ด้วยการจุ่มเท้า เปลี่ยนเสื้อผ้า รองเท้า	20 (14.49)	46 (33.33)	72 (52.17)
2. เกษตรกรมีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ ยานพาหนะก่อนหลังเข้าออกฟาร์ม	16 (11.59)	38 (27.54)	84 (60.87)
3. เกษตรกรเข้มงวด บุคคลภายนอกเข้าออกฟาร์ม	78 (56.52)	0 (0.00)	60 (43.48)
4. เกษตรกรกำจัดแมลงพาหะนำ โรค ด้วยการใช้สารเคมีกำจัดแมลง แบบฉีด แบบราดหลัง หรือแบบฉีด พ่น	81 (58.70)	33 (23.91)	24 (17.39)
5. เกษตรกรปรับภูมิทัศน์โดยรอบ ฟาร์มให้โปร่งโล่ง ไม่ให้เป็นแหล่งที่ อยู่อาศัยของแมลงพาหะ	87 (63.04)	0 (0.00)	51 (36.96)
6. เกษตรกรทำความสะอาด โรงเรือนด้วยผงซักฟอก และพ่น หรือราดน้ำยาฆ่าเชื้อ	42 (30.43)	0 (0.00)	96 (66.67)
7. ฟาร์มของเกษตรกรมีรั้วรอบ ขอบชิด	113 (81.88)	0 (0.00)	25 (18.12)
8. ฟาร์มของเกษตรกรมีการจด บันทึกการเข้าออกฟาร์ม ข้อมูลการ ผลิตและข้อมูลสุขภาพโคพื้นเมือง	36 (26.09)	8 (5.80)	94 (68.12)
9. เกษตรกรมีการกำจัดมูลสัตว์ ออกจากฟาร์มเป็นประจำหรือใช้	44 (31.88)	19 (13.77)	75 (54.35)

ผ้าใบคลุมเพื่อป้องกันแมลงมา

วางไข่

10. เกษตรกรมีการกางมุ้งให้แก่ 56 (40.58) 7 (5.07) 75 (54.35)

สัตว์เพื่อป้องกันแมลงดูดเลือด

11. เกษตรกรมีการกำจัดแหล่ง 91 (65.94) 47 (34.06) 0 (0.00)

เพาะพันธุ์ยุงภายในฟาร์ม

12. เกษตรกรมีการกักสัตว์ใหม่ 29 (21.01) 66 (47.83) 43 (31.16)

เมื่อต้องนำเข้าพื้นที่หรือนำเข้า

ฟาร์ม

โดยพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 7. ฟาร์มของเกษตรกรมีรั้วรอบขอบชิด มีการปฏิบัติ ร้อยละ 81.88 รองลงมา ได้แก่ ข้อ 11. เกษตรกรมีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงภายในฟาร์มร้อยละ มีการปฏิบัติ ร้อยละ 65.94 และ ข้อ 5. เกษตรกรปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบฟาร์มให้โปร่งโล่ง ไม่ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงพาหะ มีการปฏิบัติ ร้อยละ 63.04 ทั้งนี้มีการปฏิบัติน้อยที่สุดในข้อ 2. เกษตรกรมีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อยานพาหนะก่อนหลังเข้าออกฟาร์ม ในภาพรวมแล้วเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองมีพฤติกรรมที่ยังไม่สอดคล้องกับการป้องกันโรคโรคล้มปัส สกีน ยังคงปฏิบัติไม่ครบถ้วน โดยยังละเลยในหลายประเด็น อาทิ การกำจัดมูลสัตว์ออกจากฟาร์มเป็นประจำหรือใช้ผ้าใบคลุมเพื่อป้องกันแมลงมาวางไข่ การกางมุ้งให้แก่สัตว์เพื่อป้องกันแมลงดูดเลือด การกักสัตว์ใหม่ เมื่อต้องนำเข้าพื้นที่หรือนำเข้าฟาร์ม เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุช่วง 36-50 ปี มากที่สุด จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เมื่อเปรียบเทียบกับชวาร์ตน์ บัญจันท์ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่องระบบเกษตรและสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและโคเนื้อลูกผสม อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อายุน้อยของเกษตรกร คือ 47.44 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้สถานภาพส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ ยกเว้นระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาเจตคติต่อการป้องกันโรคโรคล้มปัส สกีน พบว่าค่าเฉลี่ยเจตคติสูงสุด ได้แก่ ทศนคติที่ว่าท่านคิดว่าหากโคพื้นเมืองติดเชื้อโรคโรคล้มปัส สกีนมีอัตราการตายเกือบร้อยละ 100 ซึ่งเป็นทศนคติที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจาก Davies (1991) ระบุว่าอัตราการตายเท่ากับร้อยละ 1-2 โดยในภาพรวมเจตคติในทุกหัวข้ออยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรค สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโรคล้มปัส สกีนของ พบว่าฟาร์มของเกษตรกรมีรั้วรอบขอบชิด มีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงภายในฟาร์ม ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบฟาร์มให้โปร่งโล่ง ไม่ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงพาหะ กำจัดแมลงพาหะนำโรค ด้วยการใช้น้ำยาฆ่าแมลงแบบฉีด แบบราดหลัง หรือแบบฉีดพ่น ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงบวกที่สนับสนุนการป้องกันการแพร่กระจายโรคได้ โดยมีข้อสังเกตว่าการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ

ยานพาหนะก่อนหลังเข้าออกฟาร์มสัมพันธ์กับการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อจากหน่วยงานราชการ เมื่อน้ำยาฆ่าเชื้อหมด ก็จะหยุดการปฏิบัติ นอกจากนี้เกษตรกรยังมีพฤติกรรมเชิงลบ อาทิ มีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อยานพาหนะก่อนหลังเข้าออกฟาร์ม ซึ่งเป็นไปตามข้อสังเกตข้างต้น คือ เมื่อน้ำยาฆ่าเชื้อหมด ก็จะหยุดการปฏิบัติ และพบว่าไม่มีการกางมุ้งให้แก่สัตว์เพื่อป้องกันแมลงดูดเลือด ซึ่งเป็นการป้องกันโรคที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการเพิ่มต้นทุนของเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงโคพื้นเมืองในรูปแบบอาชีพเสริม หรือเป็นงานอดิเรก และเลี้ยงจำนวนน้อยตัว อีกทั้งโรคลัมปี สกินเป็นโรคอุบัติใหม่ในประเทศไทย เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคดังกล่าว ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์อำเภอจะอำเภอนี้จะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับกลยุทธ์ในการป้องกันโรคลัมปี สกินให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่อำเภอนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมปศุสัตว์ ซึ่งมีหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ควรเพิ่มรูปแบบและจำนวนกิจกรรมในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคลัมปี สกิน พร้อมทั้งสนับสนุนเวชภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและควบคุมโรคให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และควรศึกษาในด้านความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม โดยสัมพันธ์กับการรับรู้หรือการให้ความสนใจ การตอบสนองด้วยความเต็มใจ ความพึงพอใจ และการให้คุณค่า ซึ่งบุคคลแสดงลักษณะพฤติกรรมตามค่านิยมที่เชื่อถือหรือสิ่งเร้าที่ส่งอิทธิพลต่อระบบวิธีคิดของแต่ละบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2564). โรคลัมปี สกิน (Lumpy skin disease). [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 จาก <https://secretary.dld.go.th/webnew/index.php/th/news-menu/dld-editorial-menu/7504-lumpy-skin-disease-10-2564>.
- ชฎารัตน์ บุญจันทร์. (2552). ระบบเกษตรและสภาพการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อพื้นเมืองและโคเนื้อลูกผสม อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ (วท.ม.(พัฒนาการเกษตร)) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นนทกรณ์ อรุโสมภณ. (2564). ความรู้ป้องกันและรักษาโรคลัมปี สกิน โรคอุบัติใหม่ในโคกระบือ. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 จาก https://www.ubu.ac.th/new/news_read.php?id=19890
- สุภัทร คำมุงคุณ. (2564). โรคลัมปี สกิน. ใน รายการร้อยเรื่อง...เมืองไทย สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 จาก

<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/583561>.

ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา. (2564). ลัมปี สกิน โรคอุบัติใหม่ที่ไม่ควรมองข้าม. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ
วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 จาก <https://sciplanet.org/content/8269#>

อติเทพ คอลพุทธา. (2564). ข้อมูลการรักษาและการป้องกัน “โรคลัมปีสกิน” (Lumpy skin disease).
[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 จาก
<http://www.vet.msu.ac.th/vetnew15/?p=2780>.

Davies, F. G. (1991). **Lumpy skin disease of cattle: A growing problem in Africa and the
Near East.** [Online] Available on Nov. 22, 2021
from <https://www.fao.org/3/u4900t/u4900T0d.htm#morbidity,%20mortality%20and%20the%20economic%20significance%20of%20lsd>

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities.**
Educational and Psychological Measurement 30(3): 607-610.